

Міжнародне публічне право

Кузькін Максим Ігорович

*студент спеціальності міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії*

Національного університету біоресурсів та природокористування України

Кузькин Максим Игоревич

*студент специальности международные отношения,
общественные коммуникации и региональные студии*

Национального университета биоресурсов и природопользования Украины

Kuzkin Maksym

Student of the

Specialty: international relations, public communications and regional studies

National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ З НАДАННЯ ПРАВОВИХ ПОСЛУГ

***Анотація.** У статті розглядається правове регулювання діяльності з надання правових послуг.*

***Ключові слова:** правове регулювання, діяльність, правові послуги.*

Актуальність дослідження. Перехід української економіки до ринкової моделі управління сприяв посиленню ролі договору як правового засобу регулювання суспільних відносин, що виникає у всіх сферах суспільного життя. Сфера послуг - одна з найперспективніших галузей економіки, яка розвивається дуже швидкими темпами.

Він охоплює широкий спектр діяльності - від торгівлі і фінансів до страхування і брокерських послуг. Переважна більшість організацій в той

чи іншій мірі представляються послуги. Чим складніше виробництво і насичується ринок товарами, тим більше зростає попит на послуги.

Сектор послуг випереджає виробничий сектор за темпами зростання і появи нових видів послуг, адаптованих до потреб ринку і споживачів. Доля кількості послуг, що надаються в суспільстві є показником рівня економічного розвитку суспільства.

У роботах Вітчизняних авторів прекрасно досліджені тільки проблеми репрезентації. В українській юридичній науці є дослідження цілого пласта договорів на надання юридичних послуг.

У більшості спеціальних досліджень, проведених з вітчизняними вченими, враховувалися тільки певні договірні структури, використовувані учасниками обороту нерухомості для оформлення посередницьких відносин - це:

1. Федорченко Н.В. «Договір поступки».
2. Дрішлюк А.І. «Агентська угода: цивільний аспект».
3. Полтава А.В. «Морське агентування».
4. Колосов Р. «Комісійний договір і агентський договір у цивільному праві».
5. Венедиктов І.В. «Договір довірчого управління майном в Україні».

Метою даної статті є виявлення проблемних питань правового регулювання надання юридичних послуг та розробка пропозицій щодо їх вирішення.

Об'єкт дослідження: договір про надання послуг.

Предмет дослідження: характеристика видів договорів про надання послуг.

На основі норм чинного законодавства проведено теоретичне дослідження правового регулювання договірних відносин з надання юридичних послуг.

Провести короткий аналіз юридичних, консультаційних послуг та аудиту. Розкрито питання розвитку зобов'язань з надання юридичних послуг, ознак розглянутих договорів і їх різновидів.

У статті висвітлено проблемні питання цивільно-правового регулювання надання юридичних послуг та правової природи власності при наданні юридичних послуг. Проведено аналіз предмета, та змісту зобов'язань з надання юридичних послуг.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до статті 20 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» створюються умови для вільного розвитку і функціонування системи юридичних послуг та правової допомоги населенню.

Законодавство України розрізняє два види юридичних послуг: юридичні послуги та юридичні послуги (асистанс). Відповідно до статті 5 Закону України «Про соціальні послуги» під юридичними послугами розуміються: надання консультацій за чинним законодавством, захист прав та інтересів людей, що знаходяться в скрутному становищі, сприяння застосуванню примусу держави і здійснення юридичної відповідальності осіб, що вдаються до протиправних дій щодо цієї особи (оформлення юридичних документів, юридична допомога, захист прав та інтересів особи і т. д.)

Таким чином, можна зробити висновок, що юридична допомога є одним з видів юридичних послуг. Стаття 19 Закону України «Про діяльність адвокатів та адвокатів України» визначає наступні види адвокатської діяльності:

- 1) надання правової інформації, консультації та роз'яснення з правових питань, юридичний супровід діяльності фізичних та юридичних осіб, державних органів, місцеві спільноти, держава;
- 2) складання клопотань, скарг, заяв та інших юридичних питань;

3) захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, щодо якої передбачається застосування обов'язкових заходів медичного або виховного характеру, або питання про їх запиті в кримінальному процесі, особа, щодо якої видача в державі (екстрадиція), а також особа, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення;

4) представник інтересів потерпілого до години обшуку цікавиться співробітником правоохоронних органів, правами і умовами потерпілого, цивільним становищем і цивільною відповіддю злочинця;

5) представництво інтересів по фізичним і юридичним питанням в судах до початку громадянського, державного, адміністративного і конституційного правосуддя, а також в інших державних органах перед фізичними та юридичними особами;

б) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб, влади, органів державної влади, органів міжнародного саморегулювання в іноземних міжнародних судових органах, не визначених законодавством національних органів національної влади, мова яких вказано. Верховною Радою України;

7) надання юридичної допомоги з моменту відвідування і скасування кримінальних покарань. Юрист може бути обізнаний про бачення юридичної професії, яка не обмежена законом [1].

Український «Закон про інформацію» визначає, що документ - це матеріальний носій інформації, основними функціями якого є її зберігання та передача в часі і просторі.

А правова інформація - це вся інформація про закон, його систему, джерела, застосуванні, юридичних фактах, правових відносинах, правопорядку, злочини і боротьбі з ними, їх запобігання та т.п.

Джерелами правової інформації є Конституція України, інші законодавчі і підзаконні акти, міжнародні договори та угоди, норми і принципи міжнародного права, а також ненормативні правові акти, повідомлення ЗМІ, публічні виступи та інші джерела інформації з питань. Основними видами інформаційної діяльності є створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, захист та інформації.

Отже, юрист, надаючи правову інформацію, збирає, використовує та поширює інформацію, що має правовий характер. Як правило, основне зобов'язання з надання юридичних довідок - це їх точність і повнота. Так, зокрема, це стосується дії того чи іншого нормативного акта в часі або можливості його застосування до певних видів правовідносин.

Що стосується консультаційних послуг, то вони також містять інформацію, яка передається від юриста клієнтові, але має особливі властивості.

На думку А.В. Сукманова, консалтингові послуги - це вид інтелектуальної діяльності, основним завданням якої є збір інформації та розробка конкретних обґрунтувань і рекомендацій щодо перспектив розвитку з використанням наукових, технічних, організаційних та економічних рішень у господарській діяльності замовника.

У сфері консалтингових послуг контракти діляться на надання юридичних консультаційних послуг, консалтинг в області бухгалтерського обліку та аудиту, консалтинг в області фінансів, кредитів та інвестицій, інженерно-технічний консалтинг, маркетинговий консалтинг, консалтинг в сфері в області соціальних і трудових відносин, консультування в області безпеки бізнесу.

На думку В. Богославца, предметом обов'язку з надання юридичних послуг є діяльність, спрямована на сприяння реалізації, захисту та захисту прав і інтересів людини.

Предметом зобов'язань з надання юридичних послуг є діяльність змішаного характеру (як фактичного, так і юридичного). Дії фактичного характеру, які є предметом розглянутих контрактів, повинні включати консультації та інформацію з юридичних питань, як усні, так і письмові.

До судових позовів, які можуть бути включені в предмет договору про надання юридичних послуг, відносяться:

- представлення прав та інтересів клієнта в конституційному, цивільному, господарському, адміністративному провадженні, при розгляді справ у третейському суді, комерційному міжнародний арбітраж (суд) та інші органи по вирішення спорів, у виконавчому провадженні і при виконанні вироку;
- в державних органах, в органах місцевого самоврядування, в організаціях, перед людьми. Стаття 237 Цивільного кодексу України визначає, що представництво - це правовідносини, в яких одна сторона (представник) зобов'язана або має право укласти угоду від імені другої сторони, яку вона представляє.

Але представник, як зазначено вище, не тільки робить угоди за змістом статті 202 Цивільного кодексу України, тобто дії, спрямовані на встановлення, зміну або припинення прав і громадянських обов'язків, а й дії, які не мають прямої мети.

При встановленні, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків, хоча вони можуть мати правовий характер. Таким чином, згідно зі статтею 40 Закону України «Про акціонерні товариства» акціонер повинен призначити своїх представників для нагляду за реєстрацією акціонерів, проведенням загальних зборів, голосуванням та підбиттям підсумків. Тобто в даному випадку юрист, представник акціонера може надавати послуги акціонеру, спостерігаючи за реєстрацією акціонерів, проведенням загальних зборів, голосуванням та підбиттям його результатів на підставі договору про надання послуг.

В цьому випадку змістом цих зобов'язань буде отримання інформації під час реєстрації акціонерів, проведення загальних зборів, голосування та підведення його результатів, його обробка на предмет відповідності чинному законодавству та передача такої інформації замовник-акціонер.

У цьому випадку представник може мати право голосу на загальних зборах акціонерів. Якщо звернутися до поняття аудиторської діяльності, то вона визнається підприємницькою діяльністю, яка включає в себе організаційно-методичне забезпечення аудиту, практичне проведення аудитів та надання інших аудиторських послуг (ст. Закон України «Про аудиторську діяльність»). Таким чином, юрист надає допомогу, а аудитор надає послуги.

У Концепції адміністративної реформи наголошується, що за своїм змістом функції публічної влади мають бути спрямовані на надання державних і громадських послуг, причому терміни «публічні послуги» та «державні послуги» використовуються паралельно, без суттєвої різниці [2].

Однак останнім часом найпоширенішим терміном став термін «адміністративні послуги», який, на наш погляд, більш вдалий, оскільки, з одного боку, він вказує на суб'єкт, який надає такі послуги - адміністративний орган або орган державного управління. А з іншого боку, атрибут «адміністративний характер» характеризує імперативний (адміністративний) характер діяльності з надання таких послуг.

Однак слід зазначити, що визначення «адміністративних послуг», які наводяться авторами в юридичній літературі, по-різному висвітлюють характерні особливості цієї діяльності [3].

Таким чином, за словами К. Афанасьєва, адміністративні послуги - це державні (тобто державні та муніципальні) послуги, що надаються органами виконавчої влади, виконавчими органами місцевого

самоврядування та іншими уповноваженими органами, і надання яких пов'язане з реалізацією повноважень.

Автори навчального курсу адміністративного права визначають адміністративну послугу як діяльність адміністративного органу, спрямовану на легалізацію визначених законодавством умов, необхідних для забезпечення належної реалізації суб'єктивних прав, що охороняються законом інтересів і виконання обов'язків фізичних осіб або юридичних осіб, що здійснюються на прохання цих осіб та офіційним результатом яких є адміністративний (індивідуальний) акт відповідного органу.

У сфері підвищення якості надання окремих видів послуг максимально активно працюють професійні асоціації, саморегульовані організації, що дозволяють врахувати специфіку того чи іншого виду діяльності, в якій впроваджуються послуги та умови.

Таким чином, щоб допомогти поліпшити рівень маркетингових послуг в Україні і захистити учасників ринку від некваліфікованих послуг, маркетингова асоціація України (UAM) розробила стандарти якості для маркетингових досліджень UAM 91.12.0-2108654-001-2002 на основі сучасних міжнародних стандартів.

Сьогодні існує кілька міжнародних організацій, основним завданням яких є узагальнення основних правил і вимог для здійснення діяльності з надання різних видів послуг, а також гармонізація відповідних вимог, розроблених національними асоціаціями, саморегульовані організації, сформульованих на національний рівень.

Прикладом визнаного стандарту професійної діяльності в міжнародному професійному середовищі є рада зі стандартів роботи в сфері актуарія (ASB) під егідою Американської академії актуаріїв.

Згідно кваліфікаційним вимогам до осіб, які можуть займатися розрахунками, затверджених Наказом Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 8 лютого 2005 р 3519, для

отримання сертифіката на право займатися розрахунками та наявності сертифіката необхідно скласти відповідні іспити по одній з міжнародних систем навчання актуаріїв, зокрема Британського інституту та факультету актуаріїв, або Американське товариство актуаріїв.

Належний рівень результативності аудиторських послуг дозволяє забезпечити дотримання їх виконавцями аудиторських стандартів. Рішенням Аудиторської палати від 30 листопада 2006 р. встановлено обов'язкове застосування суб'єктами аудиторської діяльності Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (далі – Міжнародних стандартів аудиту) як національних стандартів, починаючи з 1 січня 2007 р.

Міжнародні стандарти аудиту розроблено Радою з міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості з метою уніфікації підходу щодо проведення високоякісного аудиту в усьому світі, сприяння розвитку аудиту в країнах, де рівень професіоналізму нижче загальносвітового [4].

Крім того, слід зазначити, що господарська послуга завжди є похідною від господарсько-виробничих зобов'язань з її надання, отже, ефект результативності послуги виникає в момент її завершення за умови дотримання під час її надання не тільки вимог щодо її якісних характеристик, а й загальних умов (принципів) виконання зобов'язань як таких (їх виконання відповідно до вимог чинного законодавства та умов договору, який є підставою їх виникнення, належними сторонами в установленій термін тощо).

Згідно зі ст. 193 ГК України, до виконання господарських договорів застосовують відповідні положення ЦК України з урахуванням особливостей, передбачених ГК України. Згідно з ч. 3 ст. 180 ГК України під час укладання господарського договору сторони зобов'язані у будь-якому разі погодити предмет, ціну та строк дії договору.

У частині 4 ст. 180 ГК України розвинуто положення про предмет договору як про об'єкт права, щодо якого сторони вступають у договірні відносини. ГК України не надає самого визначення предмета господарського договору, а узагальнювальною назвою «умови про предмет договору» охоплює найменування (номенклатуру, асортимент) і кількість продукції (робіт, послуг), а також вимоги до її якості.

Проте природа послуги як об'єкта господарських прав об'єктивно унеможлиблює застосування до неї кількісних параметрів, а її якісні характеристики є симбіозом низки показників:

- дотримання послідовності дій, що становлять її зміст та виконання всіх необхідних вимог щодо їх здійснення;
- дотримання правил експлуатації та вимог щодо якості обладнання, інших матеріальних об'єктів, які залучаються під час надання послуги (наприклад, дотримання вимог технічних регламентів, установлених щодо окремих складів зберігання, чи правил перевезення, установлених для конкретного виду транспорту та/або конкретного виду вантажу та ін.);
- рівень кваліфікації (професійність, компетентність) виконавця послуги.

Згідно зі ст. 905 ЦК України, строк договору про надання послуг установлюється за домовленістю сторін, якщо інше не встановлено законом або іншим нормативно-правовим актом [5].

При цьому сторони договору можуть визначити, що договір діє до припинення прав та обов'язків, які виникли з нього, або до настання певної події. Зобов'язання, строк (термін) виконання якого визначений указівкою на подію, що неминуче має настати, підлягає виконанню з настанням цієї події.

Згідно з ч. 2 ст. 530 ЦК України, якщо строк (термін) виконання боржником обов'язку не встановлений або визначений моментом

пред'явлення вимоги, кредитор має право вимагати його виконання в будьякий час.

У пункті 32 Інформаційного листа ВГСУ від 7 квітня 2008 р. звернено увагу на те, що відсутність у господарському договорі строку дії не створює підстави вважати його неукладеним, якщо наявні у справі докази не свідчать про те, що справжня воля сторін полягала в намірі досягнути згоди про строк дії договору в майбутньому.

Важливими умовами належного виконання зобов'язання є те, що як боржник зобов'язаний виконати свій обов'язок особисто, так і кредитор – особисто прийняти надане виконання, якщо інше не встановлено договором або законом, не впливає із суті зобов'язання чи звичаїв ділового обороту. Згідно зі ст. 902 ЦК України виконавець повинен надати послугу особисто, що зумовлено об'єктивним взаємозв'язком процесу надання послуги з кваліфікацією (професійністю) її виконавця та одночасним впливом цих чинників на формування якісних характеристик послуги.

За частиною 2 цієї ж статті у випадках, установлених договором, виконавець має право покласти виконання послуги на іншу особу, при цьому залишаючись відповідальним у повному обсязі перед замовником за порушення договору.

При вирішенні питання про можливість виконання зобов'язань з надання послуги третьою особою вищезначені нормативні положення є спеціальними щодо положень, які визначають загальні умови виконання зобов'язань. Йдеться про ч. 1 ст. 528 ЦК України, за якою виконання обов'язку може бути покладено боржником на іншу особу, якщо з умов договору, вимог ЦК України, інших актів законодавства або суті зобов'язання не впливає обов'язок боржника виконати зобов'язання особисто.

У цьому разі кредитор зобов'язаний прийняти виконання, запропоноване за боржника іншою особою. Утім у низці випадків чинне законодавство безпосередньо встановлює можливість покладення виконання послуги на іншу особу за наявності певних обставин (ч. 2 ст. 943 ЦК України, ч. 1 ст. 1005 ЦК України, ст. 1041 ЦК України тощо).

Таким чином, слушною вбачається пропозиція про необхідність внесення доповнень до ч. 2 ст. 902 ЦК України щодо права виконавця на покладення виконання договору про надання послуг на іншу особу як у випадках, встановлених договором, так і законом [6].

Висновки. Таким чином, можна зробити наступні висновки:

- 1) Договірні відносини з надання юридичних послуг відрізняються від інших аналогічних зобов'язань по ряду особливостей.
- 2) Законодавство України розрізняє два види юридичних послуг: юридичні послуги та юридичні послуги (асистанс).
- 3) Надання інформації з правових питань можна визначити як один з видів інформаційних послуг.
- 4) Результатом надання представницьких послуг не можуть бути правові наслідки, а лише конкретні дії, зокрема отримання інформації від акціонерного товариства, передача речі, збір заробітної плати і т. д.
- 5) Юрист надає допомогу, а аудитор надає послугу.

Література

1. Михалюк О. Правова природа виконання зобов'язання третьою особою у договорах про надання послуг / О. Михалюк // Підприємництво, госп-во і право. – 2012.– № 4. – С. 24–27.
2. Дюмулен И. И. Международная торговля услугами / И. И. Дюмулен. – М. : Экономика, 2003. – 313 с.

3. Гриняк А. А. Особливості розмежування договорів підряду та договорів із надання послуг / А. А. Гриняк // Підприємництво, госп-во і право. – 2012. – № 4. – С. 18–20
4. Афанасьєв К. К. Адміністративні послуги: навчальний посібник / К. К. Афанасьєв. – Луганськ : РВВЛДУВС, 2010. – 175 с
5. Сукманова О. В. Господарський договір про надання консультаційних послуг: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право». – Донецьк: Інститут економіко-правових досліджень НАН України, 2005. – С. 12
6. Измайлова Е. В. Правовое регулирование маркетинговых операций / Е. В. Измайлова // Коммерческое право: актуальные проблемы и перспективы развития : сб. ст. / сост. Е. А. Абросимова, С. Ю. Филиппова. – М. : Статут, 2011. – С. 213–228